

PWYLLGOR CYNGOR RHONDDA CYNON TAF CYNGOR

Cofnodion o gyfarfod hybrid y Cyngor a gynhaliwyd Dydd Mercher, 29 Mawrth 2023 am 5.10 pm

Cafodd y cyfarfod yma ei ddarlledu'n fyw, ac mae modd gweld y manylion [yma](#)

Y Cyngorwyr Bwrdeistref Sirol – Roedd y Cyngorwyr canlynol yn bresennol yn Siambr y Cyngor:-

Y Cyngorydd G Hughes (Cadeirydd)

Y Cyngorydd S Evans	Y Cyngorydd B Stephens
Y Cyngorydd L Addiscott	Y Cyngorydd M Ashford
Y Cyngorydd R Bevan	Y Cyngorydd S Bradwick
Y Cyngorydd J Brencher	Y Cyngorydd G Caple
Y Cyngorydd J Cook	Y Cyngorydd A Crimmings
Y Cyngorydd S J Davies	Y Cyngorydd R Davis
Y Cyngorydd V Dunn	Y Cyngorydd E L Dunning
Y Cyngorydd J Edwards	Y Cyngorydd J Elliott
Y Cyngorydd L Ellis	Y Cyngorydd S Emanuel
Y Cyngorydd D Evans	Y Cyngorydd D Grehan
Y Cyngorydd B Harris	Y Cyngorydd G Holmes
Y Cyngorydd K Johnson	Y Cyngorydd G Jones
Y Cyngorydd G O Jones	Y Cyngorydd W Jones
Y Cyngorydd R Lewis	Y Cyngorydd W Lewis
Y Cyngorydd C Leyshon	Y Cyngorydd C Lises
Y Cyngorydd C Middle	Y Cyngorydd A Morgan
Y Cyngorydd N H Morgan	Y Cyngorydd S Morgans
Y Cyngorydd W Owen	Y Cyngorydd M Powell
Y Cyngorydd S Rees	Y Cyngorydd J Smith
Y Cyngorydd G Stacey	Y Cyngorydd L A Tomkinson
Y Cyngorydd S Trask	Y Cyngorydd W Treeby
Y Cyngorydd G L Warren	Y Cyngorydd K Webb
Y Cyngorydd M Webber	Y Cyngorydd R Yeo

Roedd y Cyngorwyr canlynol yn bresennol ar-lein:

Y Cyngorydd P Binning	Y Cyngorydd J Bonetto
Y Cyngorydd A Dennis	Y Cyngorydd A J Ellis
Y Cyngorydd P Evans	Y Cyngorydd R Evans
Y Cyngorydd S Evans	Y Cyngorydd A Fox
Y Cyngorydd H Gronow	Y Cyngorydd G Hopkins
Y Cyngorydd M Maohoub	Y Cyngorydd K Morgan
Y Cyngorydd D Owen-Jones	Y Cyngorydd M Norris
Y Cyngorydd D Parkin	Y Cyngorydd C Preedy
Y Cyngorydd A Roberts	Y Cyngorydd A O Rogers
Y Cyngorydd J Turner	Y Cyngorydd G E Williams
Y Cyngorydd R Williams	Y Cyngorydd T Williams
Y Cyngorydd D Wood	

Dyma'r Swyddogion oedd yn bresennol

Mr P Mee, Prif Weithredwr
Mr B Davies, Cyfarwyddwr Cyfadran – Cyllid, Gwasanaethau Digidol a Gwasanaethau Rheng Flaen
Mr R Evans, Cyfarwyddwr Materion Adnoddau Dynol
Mr C Hanagan, Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democraataidd a Chyfathrebu
Mr A Wilkins, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol a Gwasanaethau Democraataidd

Ymddiheuriadu am absenoldeb

Y Cynghorydd J Barton Y Cynghorydd S Hickman
Y Cynghorydd W Hughes Y Cynghorydd S Powderhill
Y Cynghorydd D Williams

96 **Croeso**

Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod a derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan Gyngorwyr y Fwrdeistref Sirol J Barton, S Hickman, W Hughes, S Powderhill a D Williams.

97 **Datgan Buddiant**

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, cafodd y datganiadau o fuddiant canlynol eu gwneud ynglŷn â'r agenda:

Mr A Wilkins – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol ar ran pob Swyddog y Cyngor oedd yn bresennol mewn perthynas ag Eitem 9 ar yr Agenda – Datganiad 2023/24 y Cyngor ar Bolisi Cyflogau “Nid yw datganiad y Cyngor ar Bolisi Cyflogau yn cael unrhyw effaith ar delerau ac amodau presennol sy'n berthnasol i weithwyr unigol. Yn syml mae'n nodi dull y Cyngor tuag at bolisiâu a fabwysiadwyd yn flaenrol, felly bydd Swyddogion yn aros yn y cyfarfod tra bydd yr eitem yn cael ei chyflwyno gan y Cyfarwyddwr Materion Adnoddau Dynol ac yn ystod y drafodaeth ddilynol.”

(Nodwch: Cafodd y datganiadau canlynol eu gwneud yn ddiweddarach yn y cyfarfod (cofnodion 103, 104 a 106)

Y Cynghorydd K Johnson mewn perthynas ag eitem 7 ar yr agenda – Strategaeth Rheoli'r Trysorlys – “Rydw i'n gweithio i Drafnidiaeth Cymru”

Y Cynghorydd J Brencher mewn perthynas ag eitem 8 ar yr agenda – Adroddiad Strategaeth Gyfalaf 2023/24 – “Mae fy mab yn Gyfarwyddwr Trafnidiaeth Cymru”

Y Cynghorydd K Morgan mewn perthynas ag eitem 10 ar yr agenda – Cynllun Llesiant Cwm Taf 2023-2028 - “Rydw i'n gweithio i Fwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg”

99 **Cyhoeddiadau**

Cafodd y cyhoeddiadau canlynol eu gwneud:

Rhoddodd Arweinydd y Cyngor, Y Cynghorydd A Morgan OBE, siec gwerth £2,107.17 i'r Lleng Brydeinig Frenhinol. Dyma'r arian a gafodd ei godi yn y Gyngerdd Goffa. Roedd Mr Richards, Cadeirydd Lleng Brydeinig Frenhinol Pontypridd, yn bresennol i dderbyn y siec a diolch i'r Cyngor am ei gefnogaeth.

Aeth y Cynghorydd A Roberts MBE ati i longyfarch dwy chwaer o ward Gilfach-goch, Esme Walters a enillodd gwpan y byd mewn cystadleuaeth ddawnsio i bobl yn eu harddegau, a Verity Walters a enillodd gwpan y byd mewn cystadleuaeth dawnsio mewn pâr. Cyhoeddodd y Cynghorydd Roberts fod Tyler Williams wedi ennill dwy Bencampwriaeth y Byd mewn cicfocsio.

Talodd Arweinydd yr Wrthblaid, Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol K Morgan, deyrnged i'r diweddar gyn-Gynghorydd Rita Moses. Roedd yn Gynghorydd Cyngor Dosbarth Cwm Cynon rhwng 1987 a 1991 ac yn Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol ar gyfer Cyngor RhCT rhwng 1995 a 2004 ac eto rhwng 2008-2012. Roedd hi wrth wraidd nifer o grwpiau cymunedol ac yn llywodraethwr ar gyfer yr ysgolion lleol. Yn 2000 roedd hi'n Gadeirydd / Maer Cyngor RhCT gyda'i gŵr wrth ei hochr ac roedd hi'n falch iawn o gael ei phenodi. Siaradodd y Cynghorydd Morgan am ei brwdfrydedd am ei chymuned ac anfonodd ei chydymdeimlad at deulu a ffrindiau Rita yn ystod y cyfnod anodd yma.

100 Cwestiynau gan yr Aelodau

Nododd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu y byddai cwestiynau 8 a 9 yn cael eu hepgor o ganlyniad i absenoldeb yr Aelodau sy'n gofyn y cwestiynau:

1) Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol T Williams i Arweinydd y Cyngor, Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A Morgan OBE:

“Fydd Arweinydd y Cyngor yn rhoi diweddariad ar gynlluniau atal llifogydd yng Nghwmaman?”

Ymateb y Cynghorydd A Morgan OBE:

Ymatebodd yr Arweinydd drwy gadarnhau bod Cam 2 y gwaith Lliniaru Llifogydd (Gosod waliau llifogydd i'r cwrs dŵr i fyny'r afon o'r bont ar y briffordd) yng Nghwmaman wedi mynd rhagddo'n dda yn 2022/23 trwy'r cam dylunio a datblygu manwl sydd bellach wedi'i gwblhau. Ychwanegodd fod y Cyngor wedi cyflwyno cais am gymeradwyaeth mewn egwyddor gan Lywodraeth Cymru (Rhagfyr 2022) ar gyfer y cam adeiladu, gyda chyllideb gwerth £415k ar eu llif prosiectau mawr ar gyfer 2023/24.

Rhoddodd yr Arweinydd wybod os bydd yn cael ei gymeradwyo mewn egwyddor gan Lywodraeth Cymru, sydd i'w ddisgwyl ym mis Ebrill, bydd gweithredu'r grant yma'n amodol ar gais grant manwl pellach yn seiliedig ar ddiweddariad o achos busnes cyfredol y prosiect unwaith y bydd y costau gwirioneddol yn cael eu nodi yn sgil proses dendro. Rhagwelir y bydd gwaith yn dechrau ar y safle yn yr haf, 2023/24, yn amodol ar lwyddiant y cais grant manwl ar gyfer y cam adeiladu.

Cwestiwn ategol gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol T Williams:

“Beth mae'r Cyngor yn ei wneud i godi ymwybyddiaeth o'r mesurau perygl llifogydd?”

Ymateb y Cyngorydd A Morgan OBE:

Nododd yr Arweinydd fod adroddiad i'r Cabinet wedi amlinellu a chytuno ar gyllid ar gyfer aelod ychwanegol o staff yn y garfan rheoli perygl llifogydd, fydd yn gyfrifol am ymgysylltu â thrigolion a chodi ymwybyddiaeth ledled cymunedau RhCT. Ychwanegodd fod gan ardal RhCT y gyfran uchaf o ran perygl llifogydd dŵr wyneb, sef 25% o gyfanswm perygl Cymru, felly'r bwriad yw ymgysylltu â'r holl ardaloedd sydd wedi'u nodi i dderbyn cynlluniau perygl llifogydd, a chodi ymwybyddiaeth ymhlith eu trigolion a busnesau lleol.

Cwestiwn gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol G Hopkins i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion yr Amgylchedd a Hamdden, Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol B Harris:

“Allai'r Aelod o'r Cabinet roi diweddariad ar gynllun Grantiau'r Gronfa Ffyniant Gyffredin ar gyfer y trydydd sector?”

Ymateb y Cyngorydd B Harris:

Rhoddodd y Cyngorydd B Harris wybod bod y cyfnod cyflwyno cais wedi agor (1 Chwefror 2023) a'i fod wedi dod i ben yn gynnar ar 24 Chwefror 2023, yn lle 28 Chwefror yn ôl y bwriad, gan fod y cynllun yn llawn. Rhoddodd y Cyngorydd Harris y diweddariadau canlynol mewn perthynas â'r cynllun grant:

Grant Cymunedol Cyngor RhCT Cronfa Ffyniant Gyffredin Llywodraeth y DU – Data Terfynol Rownd 1:

- 133 o geisiadau wedi'u hasesu
- 91 o geisiadau wedi'u cymeradwyo gyda'r swm cyfan, sef **£675,000**, wedi'i ddyrannu
- 42 o geisiadau wedi'u gwrthod

Nododd y Cyngorydd Harris fod y 91 o anfonebau a ddaeth i law wedi cael eu prosesu ar gyfer eu talu, ac mae gwaith monitro ac adrodd ar gyfer y 91 o geisiadau llwyddiannus yn dechrau ar 31 Mawrth 2023.

O ran Grant Cymunedol Cyngor RhCT – Rownd 2, nododd y Cyngorydd Harris fod achlysuron gwybodaeth eisoes wedi cael eu cynnal ar 17 a 20 Mawrth 2023 mewn perthynas â dyfarniadau Lefelau Canolig ac Uwch. Cymerodd tua 250 o bobl ran yn yr achlysuron ar-lein. Mae cymhwysedd yn aros yr un peth â'r rownd gyntaf, gyda deilliannau ac allbynnau ychwanegol ar gyfer 2023-25.

Dywedodd y Cyngorydd Harris y bydd y cyfnod cyflwyno cais yn dechrau ar 1 Ebrill 2023 ac yn dod i ben am 5pm ar 12 Mai 2023. Bydd manylion i'w gweld ar-lein ar dudalennau gwe grant Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU penodol y

Cyngor. Y dyraniad Cyfalaf ar gyfer 2023-24 yw £162,500 a'r dyraniad Refeniw ar gyfer 2023-24 yw £1,125,000. Ychwanegodd mai dyma lefelau'r ceisiadau:

- Lefel is - Ceisiadau rhwng £1,000 ac £14,999
- Lefel ganolig - Ceisiadau am rhwng £15,000 a £49,999
- Lefel uchel - Ceisiadau am rhwng £50,000 a £200,000

Bydd y rhain yn cael eu hystyried ar sail gystadleuol yn ystod yr wythnos sy'n dechrau ar 22 Mai 2023, ac mae cyfnod cyflwyno cais arall wedi'i gynllunio ar gyfer misoedd cyntaf 2024-2025.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

3) Cwestiwn gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol C Middle i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion yr Amgylchedd a Hamdden, Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol A Crimmings:

“A oes modd i'r Aelod o'r Cabinet ddarparu diweddariad ar raglen y Cyngor i wella cyfleusterau chwarae awyr agored i blant?”

Ymateb y Cyngorydd A Crimmings:

Rhoddodd y Cyngorydd Crimmings wybod bod yna 13 o brosiectau mannau chwarae yn rhan o raglen 2022-23. Mae 12 o'r rhain wedi cael eu cwblhau a bydd yr un olaf yn dechrau'n fuan iawn. Roedd gan y Cyngor gyllid ychwanegol ar gyfer datblygu dwy Ardal Gemau Aml-ddefnydd (MUGA) – un yn ward y Cyngorydd Middle, sef Pen-y-graig, ac un ar Heol Maritime yn ardal Graig. Ychwanegodd fod y ddau brosiect MUGA wedi dechrau, a bydd cyfleuster Pen-y-graig yn cael ei gwblhau'n fuan iawn. Bydd lloriau lliwgar gyda llinellau'n cael eu gosod yn y ddwy ardal yn y gwanwyn, ar ôl gosod y tarmac newydd.

I gloi, nododd y Cyngorydd Crimmings y cytunwyd ar y rhaglen ar gyfer 2023-24 a bydd dwy Ardal Gemau Aml-ddefnydd arall yn cael eu datblygu, yn ogystal ag adnewyddu 10 man chwarae.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

4) Cwestiwn gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol D Grehan i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Ffyniant a Datblygu, Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol, M Norris:

“Yn dilyn y ‘problemau’ gyda'r system gosod cartrefi yn Nhonyrefail yn ddiweddar, a'r dioddefaint sydd wedi dod yn sgil y system, ac o ystyried anniddigrwydd o bob plaid gyda'r drefn, a fyddai'r Cyngor yn teimlo ei bod yn briodol i drefnu sesiwn ar gyfer yr holl aelodau i drafod y system a'r polisiâu sy'n arwain y penderfyniadau gosod eiddo?”

Ymateb gan y Cyngorydd M Norris:

Atebodd y Cyngorydd Norris y cwestiwn trwy ddweud y cafodd adroddiad ar y Polisi Dyraniadau ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu – Gwasanaethau Cymuned ym

mis Ionawr lle cafodd Aelodau drafodaeth drylwyr iawn a chyflwynodd Aelodau o bob grŵp gwleidyddol her. Ychwanegodd fod yr adroddiad hefyd yn nodi meysydd i'w hystyried yn rhan o'r adolygiad nesaf o'r Polisi Dyraniadau. Cytunwyd gan Aelodau y byddai cyfle craffu arall ar gael ar ôl llunio copi drafft o'r polisi dyraniadau diwygiedig.

Ychwanegodd y Cynghorydd Norris fod Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd wedi rhoi gwybod i'r Pwyllgor Craffu – Gwasanaethau Cymuned yn ddiweddar y bydd hyfforddiant o'r fath yn cael ei ddarparu, gan gynnwys canolbwytio'n benodol ar y Cynllun Dyrannu Tai. Bydd yr hyfforddiant yma ar gael i bob Aelod, ac ychwanegodd y Cynghorydd Norris y byddai'n annog pob Aelod o Grŵp Llafur i fynd.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

5) Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol J Brencher i Arweinydd y Cyngor - Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A Morgan OBE:

“A allai'r Arweinydd wneud datganiad ar Faes Parcio Tŷ Pennant/Stryd y Santes Catrin sydd bellach yn cael ei reoli gan y Cyngor?”

Ymateb y Cynghorydd A Morgan OBE:

Nododd y Cynghorydd Morgan y dechreuodd y Cyngor reoli maes parcio Stryd y Santes Catrin yn swyddogol ar ôl iddo ailagor ddydd Llun 20 Mawrth. Yn 2022, penderfynodd NCP ddod â'i gontract o ran rhedeg y maes parcio i ben ar fyr rybudd. Nododd fod y Cyngor wedi gweithio gyda Trivallis ers hynny i ailagor y maes parcio i ymwelwyr â'r dref. Roedd angen glanhau'r cyfleuster yn drylwyr, yn ogystal â chwblhau gwaith cynnal a chadw arall. Cafodd y maes parcio ei ailagor ar 20 Mawrth ac ychwanegodd yr Arweinydd y bydd ffioedd parcio'n sylweddol is na ffioedd blaenorol NCP, sef £1 am hyd at bedair awr, a £2 am arhosiad hirach, yn unol â ffioedd safonol y Cyngor ar gyfer cyfleusterau arhosiad hir.

Esboniodd yr Arweinydd fod peiriannau tocynnau newydd wedi cael eu gosod yn y maes parcio, yn ogystal ag arwyddion newydd sy'n dangos y ffioedd newydd. Mae modd defnyddio tocynnau tymor meysydd parcio'r Cyngor yn y cyfleuster yma, sy'n boblogaidd gyda gweithwyr canol y dref.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

6) Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol S Morgans i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion yr Amgylchedd a Hamdden, Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A Crimmings:

“Allai'r Aelod o'r Cabinet amlinellu'r buddsoddiad arfaethedig ar gyfer gwella Parc y Darren?”

Ymateb y Cynghorydd A Crimmings:

Rhoddodd y Cynghorydd Crimmings wybod bod Parc y Darren wedi derbyn cyfleusterau newid newydd sbon yn ddiweddar ar gyfer y timoedd chwaraeon

sy'n defnyddio'r cae, a hynny drwy fuddsoddiad gwerth £225,000. Esboniodd, yn ogystal â darparu ystafelloedd newid, fod gwaith wedi dechrau i ddod o hyd i gcontractwr i osod cae 3G newydd sbon gyda haen (shock pad) oddi tano, i gymryd lle'r cae artiffisial â thywod presennol. Bydd y cynllun yma'n cael ei gwblhau drwy fuddsoddiad pellach gwerth £375,000. Bydd y cae yn cael ei ariannu'n rhannol gan grant Cymdeithas Pêl-droed Cymru i gyfrannu at y buddsoddiad sylweddol gan Gyngor RhCT.

Ychwanegodd y Cyngorydd Crimmings y rhagwelir y bydd y gwaith yn dechrau ym mis Mai 2023 a chael ei gwblhau ym mis Awst 2023. Bydd yr adran Hamdden, Chwaraeon a Pharciau'n cysylltu â thimoedd lleol a'r gymuned mewn perthynas â'r datblygiad unwaith y bydd contractwr yn cael ei benodi a bydd cynllun adeiladu yn cael ei lunio.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

7) Cwestiwn gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol L A Tomkinson i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg, Cyfranogiad Pobl Ifainc a'r Gymraeg, Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol R Lewis:

"Fydd yr Aelod o'r Cabinet yn darparu diweddariad ar gyflwyno prydau ysgol am ddim yn Rhondda Cynon Taf?"

Ymateb y Cyngorydd R Lewis:

Cadarnhaodd y Cyngorydd Lewis fod gwasanaethau prydau ysgol wedi parhau i fod ar gael er gwaethaf problemau o ran recriwtio staff ac anawsterau gyda'r gadwyn cyflenwi bwyd. Ychwanegodd y darparwyd dros 1.6 miliwn o brydau ysgol i ddisgyblion ysgolion cynradd ac 1.2 miliwn o brydau ysgol i ddisgyblion ysgolion uwchradd yn RhCT yn 2022/23. Cafodd gwaith gwella ei gynnal yng ngheginau 3 ysgol uwchradd a 2 ysgol arbennig yn rhan o'r raglen gyfalaf arfaethedig yn ystod 2022/23.

Rhoddodd y Cyngorydd Lewis wybod y cafodd Prydau Ysgol am ddim eu cynnig i ddisgyblion cymwys yn y dosbarth meithrin ac i holl ddisgyblion y dosbarth derbyn a blwyddyn 1 yn 2022/23, gyda 2,571 o brydau'n cael eu gweini bob dydd ar gyfartaledd. Yn 2022/23, cafodd dros 200,000 o brydau ysgol am ddim eu gweini ledled y Fwrdeistref Sirol.

Nododd y Cyngorydd Lewis fod gwaith cyfalaf wedi'i gwblhau yng ngheginau 38 o ysgolion cynradd yn 2022/23, a hynny er mwyn hwyluso'r broses o gynnig prydau ysgol am ddim i holl blant ysgolion cynradd. Mae gwaith i'w gynnal yn 63 o ysgolion cynradd eraill yn 2023/24. Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi cyllid gwerth £9 miliwn i gynnig prydau ysgol am ddim i ddisgyblion cymwys hyd at ddiwedd gwyliau hanner tymor mis Mai. Roedd y Cyngorydd Lewis yn sicr y byddai hyn yn cael ei groesawu gan nifer o deuluoedd gan fod y costau byw'n parhau i gael effaith ar drigolion.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

(Nodwch: Fel y nodwyd, byddai cwestiynau 8 a 9 yn cael eu hepgor o

ganlyniad i absenoldeb yr Aelodau sy'n gofyn y cwestiynau.)

10) Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol R Davis i Arweinydd y Cyngor – Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A Morgan:

“A oes modd i'r Arweinydd amlinellu faint o fusnesau yn RhCT fydd yn elwa ar Gynllun Rhyddhad Ardrethi Busnes, gan gynnwys trwy Gynllun Lleihau Ardrethi Busnes Lleol y Cyngor sy'n rhoi gostyngiad gwerth £500?”

Ymateb y Cynghorydd A Morgan OBE:

Nododd y Cynghorydd Morgan, yn seiliedig ar nifer y ceisiadau llwyddiannus a ddaeth i law yn 2022/23, y bydd 650 o fusnesau yn gymwys ar gyfer y rhyddhad i fusnesau manwerthu, hamdden a lletygarwch (sef 75%), yn ogystal â'r cymorth rhyddhad ardrethi lleol (hyd at £500 fesul safle busnes). Aeth ati i gydnabod bod rhai busnesau heb gyflwyno cais am y naill gynllun rhyddhad na'r llall yn 2022/23, felly mae'r Cyngor yn annog pob perchennog busnes i wirio a ydyn nhw'n gymwys trwy fynd i wefan y Cyngor a darllen yr wybodaeth gyda'u bil ardrethi.

Ychwanegodd y Cynghorydd Morgan drwy nodi y bydd 4,700 o fusnesau'n derbyn rhyddhad ardrethi trwy Gynllun Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

11) Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol S Rees i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Datblygu a Ffyniant, Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol, M A Norris:

“Sut mae'r Cyngor yma'n cefnogi busnesau ledled Cwm Cynon a Rhondda Cynon Taf?”

Ymateb gan y Cynghorydd M Norris:

Dywedodd y Cynghorydd Norris fod yr Arweinydd eisoes wedi amlinellu rhai o'r cymorth ariannol sydd ar gael i fusnesau wrth ateb y cwestiwn blaenorol felly fyddai ddim yn ailadrodd yr wybodaeth honno.

Amlinellodd y Cynghorydd Norris nifer o gynlluniau a datblygiadau eraill sydd wedi'u cwblhau'n ddiweddar neu sydd wrthi'n mynd rhagddyn nhw yng Nghwm Cynon:

- Mae 20 o unedau busnes bach modern wedi cael eu cwblhau yn Nhresalem. Mae 10 tenant eisoes yn eu defnyddio, ac mae tenantiaid eraill yn dod i rai o'r unedau sydd ar ôl yn fuan. Mae diddordeb o ran yr unedau yma wedi bod yn fawr.
- Cafodd gwaith ailddatblygu Sgwâr Guto yn Aberpennar ei gwblhau y llynedd, gan ddod â'r Fframwaith Adfywio i ben ar gyfer ardal Aberpennar. Cafodd ardal canol y dref ei gwella yn sgil y cynllun yma,

megis lleoedd parcio ychwanegol a gwaith gwella ardaloedd i'r cyhoedd.

- Mae gwaith datblygu strategaeth ddrafft ar gyfer Canol Tref Aberdâr gyda'r cyfnod ymgynghori anffurfiol wedi cael ei gwblhau a bydd adborth hwn yn llywio'r Strategaeth Ddrafft.
- Parhau i ddefnyddio arian Grant Creu Lleoedd Trawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru i greu safleoedd newydd a gwella rhai presennol ar y stryd fawr yng nghanol trefi allweddol.

Ychwanegodd y Cyngorydd Norris fod gwaith ailddatblygu tafarn The Black Lion yn Aberdâr yn enghraifft dda o lwyddiant hyn a bod y cyllid yma ar gael ar gyfer cynlluniau yng nghanol trefi ledled y Fwrdeistref.

Nododd y Cyngorydd Norris fod llawer o waith ailddatblygu yn mynd rhagddo ledled y Fwrdeistref Sirol, a bod y Cyngor hefyd yn parhau i weinyddu cyllid Cymorth i Fentrau trwy ei Gronfa Buddsoddi mewn Mentrau a Grant Cynnal Canol Trefi ei hun i helpu i ysgogi buddsoddiad preifat a datblygu'r economi leol.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

101 Rhaglen Waith y Cyngor 2022/2023

Rhoddodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu wybod y bydd Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor, a gafodd ei drefnu ar gyfer 24 Mai 2023, bellach yn cael ei gynnal ar 10 Mai 2023 am 4pm. Ychwanegodd fod modd i fusnes y Cyngor ddechrau mor gyflym â phosibl o ganlyniad i gynnal y cyfarfod yma'n gynharach. Nododd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth y bydd manylion y cyfarfod cyffredinol blynyddol yn cael eu rhannu gydag Arweinwyr y Grwpiau yn dilyn trafodaeth gyda'r Llywydd.

102 TRAFODAETH AR SEFYLLFA'R FWRDEISTREF SIROL

Yn unol â Rheol Gweithdrefn 13.2 y Cyngor, nododd y Llywydd ei fod wedi neilltuo 45 munud ar gyfer yr eitem yma, ac yr hoffai wahodd yr Arweinydd i gyfarch y Cyngor ac ymateb i sylwadau Aelodau ar ei Adroddiad Blynyddol.

Rhoddodd yr Arweinydd wybod bod ei grynoded blynyddol yn cael ei roi i'r Cyngor llawn bob blwyddyn a'i fod yn amlinellu'r hyn y mae'r Cyngor wedi'i gyflawni dros y flwyddyn diwethaf ac yn nodi'r hyn y mae eisiau ei gyflawni yn y dyfodol.

Siaradodd Arweinydd y Cyngor am drafodaeth y llynedd a oedd yn seiliedig ar gyd-destun adfer yn dilyn y pandemig. Mae'r Cyngor bellach yn wynebu cyni eto gyda'r argyfwng costau byw a'i heriau ar gyfer trigolion a chymunedau, a'r sector cyhoeddus. Cyfeiriodd at y pwysau ar y gyllideb, yn benodol ar ofal cymdeithasol, costau ynni, chwyddiant a phwysau cyflogau.

Cyfeiriodd yr Arweinydd at flaenoriaeth barhaus y Cyngor, sef y newid yn yr hinsawdd, wrth iddo barhau i gymryd camau gweithredu i gyflawni'r nod o fod yn Gyngor Niwtral o ran Carbon erbyn 2030. Nododd fod y Cyngor yn gwneud cynnydd da a'i fod yn parhau i brynu 100% o'i gyflenwad ynni trydanol trwy ffynonellau adnewyddadwy yn y DU. Ychwanegodd, er gwaethaf heriau, fod y

Cyngor yn dal i weld lefelau sylweddol o fuddsoddiad wrth iddo gyflawni ymrwymadau'r maniffesto.

Rhoddodd yr Arweinydd ddiolch i holl staff y Cyngor sy'n parhau i gyflawni gwasanaethau bob dydd.

COSTAU BYW

Rhoddodd yr Arweinydd wybod bod y Cyngor yn parhau i roi cymorth i drigolion mewn angen yn y saith Canolfan Cydnerthedd y Gymuned, a gafodd eu sefydlu ar ddechrau'r pandemig gyda chymorth partneriaid. Mae dros 500 o drigolion wedi cael cymorth rhwng 31 Ionawr 2022 a 1 Chwefror 2023. Hefyd, mae cynnydd sylweddol o 62% wedi bod yn nifer yr atgyfeiriadau mewn perthynas â chymorth siopa a bwyd brys a rhoi gwybodaeth am arian a budd-daliadau. Ychwanegodd fod y Cyngor wedi rhoi talebau bwyd gwerth miloedd o bunnoedd i deuluoedd sy'n ei chael hi'n anodd. Mae'r Cyngor yn parhau i gefnogi banciau bwyd a chynlluniau bwyd lleol gyda grantiau gwerth rhwng £500 a £1,500 ar gael, ac mae 35 o brosiectau wedi cael eu hariannu ers mis Ebrill 2022. Aeth yr Arweinydd ati i gydnabod bod pedwar prif fanc bwyd Trussell ledled y Fwrdeistref Sirol wedi cael cyllid gwerth £70k a nwyddau gwerth £10k trwy broses gaffael y Cyngor ers mis Ebrill 2022.

Rhoddodd yr Arweinydd wybod bod gan y Cyngor 80 o Ganolfannau Croeso wedi'u gwirio, yn ogystal â llyfrgelloedd, sydd wedi'u sefydlu fel 'canolfannau clyd' i gefnogi unigolion. Hyd yn hyn, mae 56 o geisiadau am Gronfa Caledi y Gaeaf wedi cael eu cymeradwyo ac mae £82,688 wedi cael ei dalu.

GOFAL CYMDEITHASOL I OEDOLION

Nododd yr Arweinydd fod 2022 wedi bod yn flwyddyn heriol arall, gyda gofal cymdeithasol o dan bwysau mawr yn gyffredinol. Er gwaethaf hyn, mae'r Cyngor a'i staff rheng flaen wedi parhau i ofalu a chefnogi'r miloedd o bobl i'r safon orau bosibl. Mae Cyngor RhCT a Bwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg yn arwain y ffordd o ran rhai mentrau, megis gwasanaethau Cadw'n Iach Gartref sydd wedi ennill gwobrau. Mae hyn wedi helpu i osgoi achosion o gleifion mewnol yn cael eu derbyn i'r ysbyty neu wedi helpu trwy gynnig cymorth i gleifion sy'n cael eu rhyddhau o'r ysbyty. Y canolbwynt a'r nod o hyd yw hyrwyddo annibyniaeth a rhoi cymorth i drigolion i fyw yn eu cartrefi eu hunain am gyhyd ag y bo modd.

Rhoddodd yr Arweinydd wybod bod y Cyngor yn darparu 15,000 o oriau o ofal a chymorth bob wythnos i dros 1,300 o deuluoedd. Ym mis Chwefror, cytunodd y Cabinet ar fuddsoddiad cyfalaf rhagamcanol gwerth £60 miliwn ym 4 cartref gofal ychwanegol a gofal preswyl i barhau i foderneiddio gwasanaethau gofal preswyl a diwallu anghenion pobl sy'n newid yn barhaus. Yn ogystal â chadw 5 cartref gofal y Cyngor. Hefyd, mae buddsoddiad parhaus gwerth £30 miliwn wedi bod yn y rhaglen datblygu llety Gofal Ychwanegol ac mae tri chynllun yn cynnig 140 o welyau ar hyn o bryd. Amlinellodd yr Arweinydd fuddion llety Gofal Ychwanegol ar gyfer cyplau ag anghenion gwahanol.

GWASANAETHAU I BLANT

Cyfeiriodd yr Arweinydd at y maes yma sydd hefyd o dan bwysau mawr. Mae'r gwasanaeth wedi derbyn 25,412 o geisiadau i ymateb i anghenion lles teuluoedd yn ystod y flwyddyn diwethaf. Tynnodd sylw at waith a'r galw am y Gwasanaeth Teuluoedd Cydnerth sy'n parhau i ddelio â galw cynyddol. Mae nifer y bobl sy'n ymgysylltu â'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid

hefyd yn parhau i gynyddu, gyda chynnydd o 410% yn 2021-2022, o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Rhoddodd yr Arweinydd wybod bod y Cyngor wedi parhau â'i addewid i ddarparu'r cerbydau sy'n boblogaidd ymhlith pobl ifainc fel lle diogel i ymgysylltu â'r rheiny sy'n wynebu'r risg fwyaf.

MANNAU CHWARAE

Rhoddodd yr Arweinydd wybod bod y Cyngor yn parhau â'i addewid i wella pob man chwarae. Mae 13 o fannau chwarae wedi'u cwblhau yn 2022/23 er gwaethaf yr anawsterau o ran recriwtio contractwyr. Mae £200k arall wedi'i ddyrannu ar gyfer 2 Ardal Gemau Aml-ddefnydd arall yn y flwyddyn ariannol newydd.

HAMDEN

Nododd yr Arweinydd fod y Cyngor wedi parhau i fuddsoddi mewn Gwasanaethau Hamdden, ac ychwanegodd fod gan RCT un o'r arlwyon hamdden mewnol gorau yng Nghymru. Dydy'r Cyngor ddim wedi trefnu contract gyda chyflenwr allanol, ac mae'n parhau i fuddsoddi mewn cyfleusterau trwy wrando ar staff ac ymateb i anghenion trigolion. Mae'r Cyngor wedi rhagori ar nifer yr aelodau hamdden cyn y pandemig, sef dros 10,300 o aelodau. Mae'r Cyngor wedi darparu ei 14eg cae 3G yng Nghaeau Baglan (mis Hydref) a bydd gwaith ar gae 3G Parc y Darren yn dechrau'n fuan. Ychwanegodd yr Arweinydd fod y Cyngor wedi cyflawni ei ymrwymiad i ddarparu cyfleuster 3G o fewn 3 milltir i bob aelwyd yn RhCT.

NEWID YN YR HINSAWDD

Cyfeiriodd yr Arweinydd at Fioamrywiaeth/Mawndiroedd y Cyngor a sut mae'n parhau i gynyddu nifer y safleoedd ar gyfer bioamrywiaeth (tiroedd cyffredin a ffyrdd osgoi lle mae blodau gwyllt).

Amlinellodd yr Arweinydd rai cynlluniau penodol, megis:

Cymorth Ynni

Mae'r Cyngor wedi cefnogi dros 60 o grantiau gwresogi sydd wedi'u cwblhau hyd yn hyn yn 2023, gyda 200 o geisiadau eraill sydd wedi dod i law.

Cynlluniau Arloesol

Cafodd Ffynnon Dwym Ffynnon Taf ei chwblhau yn yr hydref. Dyma'r unig un yng Nghymru, ac mae'n un o bedair ffynnon dwym yn y DU. Mae bellach yn darparu gwres carbon isel i'r pafiliwn ac Ysgol Gynradd Ffynnon Taf.

Mae cymeradwyaeth wedi'i cheisio i gynnal rhagor o astudiaethau dichonoldeb ar gyfer cynlluniau trydan dŵr posibl yn Nghored Trefforest a Pharc Gwledig Cwm Dâr.

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i leihau ei ôl troed ers 2009 ac mae wedi gwario dros £10.5 miliwn ar brosiectau arbed ynni. Mae hyn wedi arwain at arbedion gwerth dros £2.3 miliwn y flwyddyn ar gyfer ysgolion, cartrefi gofal, canolfannau hamdden ac adeiladau corfforaethol, a gostyngiad o bron i 6,000 o dunelli mewn allyriadau.

Trafnidiaeth

Cyflwynodd y Cyngor Strategaeth Wefru Cerbydau Trydan ac mae wedi cyflwyno isadeiledd mewn nifer o feysydd parcio'r Cyngor, gyda chyfnod

cyflwyno pellach yn y dyfodol agos yn sgil cyllid rhanbarthol a phellach gan Lywodraeth Cymru i weithredu nifer o wefrwyr cyflym at ddefnydd ein trigolion.

PRIFFYRDD A TRAFNIDIAETH

Tomenni Glo, Rheoli Perygl Llifogydd, Draenio/Lliniaru Llifogydd

Cyfeiriodd yr Arweinydd at fuddsoddiad enfawr mewn rheoli perygl llifogydd ac atgyweiriadau oherwydd difrod stormydd, gyda £20 miliwn wedi'i fuddsoddi mewn atgyweirio difrod ar bontydd fel y Bont Wen a Phont y Castle Inn, gyda chynigion am fuddsoddiad llifogydd pellach i uwchraddio ceuffosydd a sicrhau bod y fwrdeistref sirol wedi'i diogelu cymaint â phosibl. Ychwanegodd fod Safleoedd Derbynnnydd Cam 2 a 3 Tomen Tylorstown ar y cam Cynllunio ar gyfer defnydd parhaol, tra bod contract Cam 4 wedi'i ddyfarnu a pharatoadau ar y gweill i'r gwaith ddechrau yn y gwanwyn.

Rhaglen Gyfalaf ac Isadeiledd

Dywedodd yr Arweinydd fod y rhaglen gyfalaf yn RhCT wedi bod yn sylweddol, gan fwrw £172 miliwn, ffigur uchaf erioed i'r Cyngor - cynhaliwyd adolygiad o'i gronfeydd wrth gefn a thanwariant i dynnu unrhyw arian ychwanegol i mewn.

Prosiectau Mawr a'r Metro

Cyfeiriodd yr Arweinydd at gefnogaeth y Cyngor i welliannau'r Metro. Mae prosiect yr A4119 ar y gweill gyda'r contract wedi'i ddyfarnu, ac mae gwaith yn mynd rhagddo'n dda ar y safle tuag at gwblhau'r datblygiad yn haf 2024.

Prosiectau Strategol

Dywedodd yr Arweinydd fod hen adeiladau M&S a Dorothy Perkins/Burton's yn nhref Pontypridd wedi'u caffael a bod cyllid gan Lywodraeth Cymru wedi'i sicrhau i wneud y gwaith dymchwel. Mae ailddatblygiad y Miwni yng nghamau olaf y gwaith dylunio manwl ac mae trafodaethau ar y gweill gyda'r contractwr a ffafrir i alluogi'r gwaith i ddechrau ar y safle erbyn yr haf. Dywedodd fod y gwaith ar adeilad yr YMCA hefyd ar fin cael ei gwblhau yn fuan.

ADDYSG

Arolygiadau

Dywedodd yr Arweinydd y bu 13 o arolygiadau craidd rhwng mis Mawrth a mis Rhagfyr 2022 ac nid oedd angen unrhyw arolygiad dilynol ar 84.6% o ysgolion. Yn seiliedig ar adroddiadau cyhoeddedig, mae un ysgol mewn Mesurau Arbennig ac un ysgol yn cael ei monitro gan Estyn. Diolchodd yr Arweinydd i holl staff yr ysgol am eu hymdrechion a'u cefnogaeth barhaus i'r holl bobl ifainc yn dilyn y pandemig.

Canlyniadau Arholiadau

Amlygodd yr Arweinydd y canlyniadau a ganlyn:

Dangosodd canlyniadau **Cyfnod Allweddol 4** yn 2022 welliant o gymharu â lefelau cyn y pandemig.

O ran graddau A*-C, roedd gwelliant o 5.8% pwynt ledled Cymru a chynnydd o 7.1% pwynt yn RhCT.

O ran graddau A*-A, roedd cynnydd o 6.7% pwynt yng Nghymru, a thwf o 7.4% pwynt yn RhCT.

O ran **cyfnod allweddol 5** mae'r darlun ar gyfer y graddau uchaf, A*-A, yn arbennig o gadarnhaol ar draws RhCT gyda phob ysgol yn cyflawni'n well nag

yn 2019 a bron i hanner yn cyflawni'n well nag yn 2021. Mae cyfartaledd RhCT yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd 2019 ac ychydig yn is na'r cyfartaledd yn 2021.

Dywedodd yr Arweinydd, mewn perthynas â graddau A*-C - bod bron pob ysgol wedi cyflawni'n well yn 2022 o gymharu â 2019 sy'n dangos bod pethau'n gwella a'r broses arolygu yn gadarnhaol.

Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu (Ysgolion yr 21ain Ganrif) a Phrosiectau Eraill

Dywedodd yr Arweinydd fod y rhaglen Band B yn fwy na £272 miliwn. Yn ogystal â hynny, dim ond ddydd Gwener yr wythnos diwethaf y cymeradwywyd cyllid gwerth £15 miliwn gan Lywodraeth Cymru ar gyfer ysgol newydd yng Nglyn-coch, sydd wedi cael ei hyrwyddo gan yr Aelod Lleol. Dywedodd yr Arweinydd fod yr uwchraddio a'r buddsoddiad mewn ysgolion ledled y fwrdeistref sirol yn amlwg ac yn glir, gyda thair ysgol newydd yn cael eu hadeiladu yn ne'r fwrdeistref sirol.

Cyfeiriodd y Cynghorydd K Morgan at y 12 mis anodd diwethaf i gymunedau RhCT a soniodd am flaenoriaethau'r Cyngor i wasanaethu ei gymunedau a phwysigrwydd gwrandao ar ymatebion i ymgynghoriadau cyhoeddus. Cyfeiriodd y Cynghorydd Morgan at agwedd aeddfed y cytundeb cydweithredol gyda Plaid Cymru yn y Senedd, sydd wedi cefnogi llawer o'r heriau. O ran dadl yr Arweinydd, dywedodd y gallai fod wedi bod yn ddefnyddiol manteisio ar y Cwestiynau i'r Aelodau sy'n weddill o'r eitem agenda gynharach er mwyn ehangu'r ddadl.

Cynigiodd pob un o'r Arweinwyr Grŵp gwestiynau i'r Arweinydd, ac amlinellir rhai o'r ymatebion isod:

Pwysigrwydd adolygu cyfleusterau hamdden, yn enwedig storfeydd, i drigolion RhCT – Ymatebodd yr Arweinydd fod y Cyngor wedi ymrwymo i gefnogi chwaraeon ar lawr gwlad gyda buddsoddiad cyfalaf mewn meysydd megis caeau 3G ledled y fwrdeistref sirol. Ychwanegodd ei fod ef a rhai o'i Gabinet gyda Swyddogion wedi cyfarfod â thrigolion a chlybiau chwaraeon i wrando ar eu pryderon ac i helpu i fynd i'r afael â materion ac o ganlyniad i hynny, gwnaed gwelliannau sylweddol i ystafelloedd newid a chyfleusterau chwaraeon eraill.

Cyflwyno Cwestiynau i'r Cyngor (a yw hyn yn dangos bwlch gwybodaeth i Aelodau?) – Nid oedd yr Arweinydd yn cytuno bod hyn yn dangos bwlch gwybodaeth a nododd mai dim ond tri chwestiwn a gyflwynwyd gan aelodau Grŵp Plaid Cymru.

System addysg dwy haen RhCT – Dywedodd yr Arweinydd fod anawsterau'n parhau gyda'r niferoedd sy'n manteisio ar y cyrsiau, a'r nifer annigonol o fyfyrwyr sy'n ceisio cyrsiau penodol gydag ychydig o ysgolion uwchradd yn bodloni'r meini prawf ar gyfer darpariaeth 6ed dosbarth (80 neu fwy o ddisgyblion). Ychwanegodd fod y Cyngor wedi uno'r darpariaethau a gwneud y camau rhesymoli angenrheidiol o ran cyrsiau ym mhob ysgol er mwyn darparu'r cynnig angenrheidiol o bynciau Lefel A.

Materion traffig/tagfeydd ym Mhontypridd – Dywedodd yr Arweinydd y bydd cyflwyno'r Metro yn dod â 24 o drenau drwy Bontypridd bob awr, a fydd yn cael effaith gadarnhaol ar faterion trafndiaeth yn ardal Pontypridd, gan annog mwy o

ddefnydd o drafnidiaeth gyhoeddus. Hefyd, cadarnhaodd yr Arweinydd y byddai cynigion ynghylch gwelliannau i fysiau/swyddfeydd y Cyngor yn cael eu cyhoeddi'n fuan.

Metro (cysylltedd ar gyfer gwasanaethau rheilffordd ar hyd coridor Ffordd Osgoi Pentre'r Eglwys) – Darparodd yr Arweinydd sicrwydd bod cyllid Rhanbarthol a Llywodraeth Cymru ar gael ar gyfer yr estyniadau i reilffyrdd Hirwaun a Metro Gogledd-ddwyrain Caerdydd. Ychwanegodd fod nifer o opsiynau'n cael eu trafod ar gyfer Rheilffordd Gogledd-ddwyrain Caerdydd yn rhan o'r Arweiniad ar Arfarnu Trafnidiaeth Cymru (bws rhedeg pwrpasol/bysiau trydan)

Diweddariad ar Gasgliadau Sbwriel (Amnewid bagiau ailgylchu plastig untro/bagiau gwastraff bwyd llai) – Cadarnhaodd yr Arweinydd y bydd bagiau ailgylchu bwyd newydd yn cael eu cyflwyno cyn bo hir a phan fydd y stoc bresennol yn cael ei defnyddio, ac ychwanegodd fod y bydd bagiau ailgylchu mae modd eu haildefnyddio'n gweithio'n dda ac yn well i'r amgylchedd (yn lle'r bagiau untro)

Agorodd y Llywydd gwestiynau i'r holl Aelodau:

Rhaglen Ffyrdd Heb eu Mabwysiadu £126K – Cadarnhaodd yr Arweinydd fod adroddiad ynghylch parhad y rhaglen ffyrdd heb eu mabwysiadu wedi cael ei ystyried yn ddiweddar gan y Cabinet. Mae gan y Cyngor raglen flynyddol sy'n cael eu chroesawu.

Ymwneud Aelodau Lleol ag achlysuron achredu'r Mudiad Meithrin – Sicrhaodd yr Arweinydd y Cyngor y byddai'r holl Aelodau lleol yn cael eu gwahodd i unrhyw ddiwyddiadau achredu/agoriadau mewn wardiau Aelod deuol, ond ychwanegodd y dylid cyfeirio unrhyw bryder unigol ato am ymateb.

Buddsoddiad Chwaraeon – Dywedodd yr Arweinydd fod gan y Cyngor ymrwymiad cryf i fuddsoddi mewn chwaraeon fel pêl-droed a rygbi ledled y fwrdeistref sirol, megis y caeau 3G, gyda chyllid wedi'i sicrhau gyda'r Gymdeithas Bêl-droed ar gyfer y cyfleuster ym Mharc y Darren ac ar gyfer ystafelloedd newid i ategu'r caeau 3G. Ychwanegodd fod gan y Cyngor ymrwymiad i hyrwyddo a sefydlu ysgolion o ragoriaeth ar gyfer Hoci a Phêl-rwyd.

Teuluoedd Cydnerth - Cydnabu'r Arweinydd ganmoliaeth yr Aelod unigol i raglen Teuluoedd Cydnerth y Cyngor a Gwifren Aelodau'r Gwasanaethau Cymdeithasol yr oedd yn cyd-fynd â hi, a sicrhaodd yr Aelod y byddai ei sylwadau cadarnhaol yn cael eu cyfleu.

Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol (Grant Cyfleusterau i'r Anabl) – Dywedodd yr Arweinydd fod dros £4 miliwn o fuddsoddiad (320 o grantiau) wedi'i ddyfarnu dros y flwyddyn ddiwethaf.

Newidiadau i Wasanaethau Gwastraff – Dywedodd yr Arweinydd y dylai 80% o sbwriel trigolion gael ei ailgylchu yn ôl ffigyrau Cenedlaethol ond ychwanegodd fod gan y Cyngor fecanweithiau yn eu lle i gefnogi teuluoedd a allai gael trafferth gyda newidiadau i'r gwasanaethau gwastraff. Ychwanegodd fod y Cyngor hefyd yn cynnig cynllun casglu cewynnau wythnosol, rhad ac am ddim, a chynllun gwastraff bwyd i drigolion a bydd yn cyflwyno cynllun yn fuan i ailgylchu offer trydanol bach preswylwyr fel haearn smwddio neu dostiwr o fan casglu dynodedig. Eglurodd yr Arweinydd y bydd y rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill

yn symud i gasgliad bob tair wythnos neu, mewn rhai achosion, casgliad bob pedair wythnos.

Diweddariad ar y pwysau cyllidebol – Dywedodd yr Arweinydd fod lefel bresennol y pwysau cyllidebol yn ddi-baid gyda charfanau ariannol y Cyngor yn sicrhau bod yr holl gyllid allanol sydd ar gael wedi'i gyrchu. Eglurodd yr Arweinydd fod lefel treth y cyngor wedi'i chodi i 3.9% yn wyneb y pwysau cynyddol ar ofal cymdeithasol a'r pwysau ychwanegol, a'i bod yn bwysig pennu cyllideb gytbwys. Ychwanegodd y bydd trafodaethau gyda Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu prydau ysgol am ddim yn wyneb y costau bwyd cynyddol. Rhybuddiodd y bydd y pwysau yn parhau am beth amser ac y bydd yn heriol i'r awdurdod lleol fynd i'r afael â gorwario.

Wardeiniaid Cymunedol – Dywedodd yr Arweinydd fod y wardeiniaid cymunedol yn gweithio'n dda o fewn y cymunedau ledled y fwrdeistref sirol ond atgoffodd y Cyngor nad ydynt yn cymryd lle swyddogion Heddlu De Cymru, ond y byddant yn gweithio gyda nhw. Atgoffodd yr Aelodau y bydd gan y Cyngor 14 o wardeniaid cymunedol a 10 PCSO ar lawr gwlad yn fuan yn gweithio gyda'r Heddlu, yn mynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol, yn rhoi dirwyon lle bo'n briodol am droseddau megis cŵn yn baeddu ond, yn gyffredinol, yn wyneb cyfeillgar sy'n rhoi cefnogaeth yn y gymuned i drigolion.

Cronfeydd wrth Gefn y Gyllideb – Cynigiodd yr Arweinydd y byddai cyflwyniad yn cael ei drefnu yn y dyfodol i'r holl Aelodau er mwyn cael dealltwriaeth o gronfeydd wrth gefn y Cyngor. Ychwanegodd y bydd rhai o gronfeydd wrth gefn y Cyngor yn cael eu defnyddio yn y gyllideb ar gyfer y flwyddyn i ddod £9.1 miliwn, (£5 miliwn ar gyfer ynni wrth gefn/£4.1 miliwn wrth gefn trosiannol) £3 miliwn yn darparu cymorth uniongyrchol i deuluoedd gyda'r taliad costau byw, efallai y bydd angen rhywfaint o gymorth i gefnogi'r trydydd sector gyda'i gostau ynni. Bydd y cyflwyniad yn egluro sut mae'r cronfeydd wrth gefn yn cael eu defnyddio, yn ogystal â rhoi gwybodaeth bellach am gronfeydd yswiriant, y gronfa wrth gefn gyffredinol, y cronfeydd trosiannol, ble mae'r hyblygrwydd a sut mae'r rhaglen gyfalaf yn cael ei hariannu ar gyfer priffyrdd, ffyrdd heb eu mabwysiadu ac ati.

Yr ysgol newydd 3-16 Pontypridd (yn ymwneud â materion megis lleihau ôl troed carbon a chynaliadwyedd) – Gwahoddodd yr Arweinydd yr Aelod i ohebu'n uniongyrchol ag ef ar y mater hwn i fynd i'r afael ag unrhyw bryderon, a dywedodd y byddai'n ymweld â'r safle newydd yn fuan.

Materion Hygyrchedd/Symudedd (cyrbau isel)- Dywedodd yr Arweinydd fod y Rhaglen Gyfalaf wedi nodi 50 o gynlluniau llwybrau troed lle bydd cyrbau isel yn cael eu gosod lle bo angen. Ychwanegodd fod £15K ar gael i fynd i'r afael â chyrbau isel yng nghanol trefi a lleoliadau allweddol fel meddygfeydd a chanolfannau cymunedol. Yn ddiweddar yn Llanharan, darparwyd arian cyfatebol gyda'r cyngor cymuned i hwyluso hyn, gyda thrafodaethau ar y gweill ynghylch cyfle tebyg yn Nhonyrefail.

Adfywio Tref Pontypridd – Dywedodd yr Arweinydd y byddai cynigion pellach yn cael eu cyhoeddi maes o law mewn perthynas ag adfywio Pontypridd.

Ffyrdd heb eu Mabwysiadu – Cadarnhaodd yr Arweinydd fod gwaith ar y rhaglen ffyrdd heb eu mabwysiadu yn parhau (£300K) ac yn ward yr Aelodau (Llwydcoed) byddai gwaith yn cael ei wneud.

Diolchodd y Llywydd i'r Arweinydd am ei ddadl a'i ymatebion i'r Aelodau.

103 STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Cyfadran Gwasanaethau Cyllid, Digidol a Rheng Flaen yr adroddiad blynyddol yn hysbysu bod gweithgareddau benthyca a buddsoddi Rheolaeth y Trysorlys yn cael eu rheoleiddio'n fanwl, a'u bod yn cael eu cynnal yn unol â'r Codau Ymarfer proffesiynol perthnasol. Ychwanegodd fod cynnal adolygiad ymlaen llaw o'r strategaeth Rheoli'r Trysorlys cyn dechrau'r flwyddyn ariannol newydd yn ofyniad penodol, yn yr un modd â'r adolygiad canol blwyddyn ffurfiol ac adolygiad diwedd blwyddyn.

Dywedodd y Cyfarwyddwr, fel y nodir yn yr adroddiad, fod gan y Cyngor £297.6 miliwn o fenthyca ar gyfradd llog gyfartalog o 3.07% gyda gofyniad benthyca ar gyfer y flwyddyn nesaf o £19.6 miliwn. Bydd hyn yn ariannu'r rhaglen gyfalaf y cytunwyd arni bellach, a bydd yn ategu hyn trwy bennu dyled tymor hwy os yw'r amgylchedd economaidd a rhagamcanion cyfraddau llog yn mynnu, ac yn unol â chyngor gan gynghorwyr Rheoli'r Trysorlys y Cyngor. Bydd hyn yn unol â sefyllfa tanfenthyca'r Cyngor, y mae'r Cyngor wedi parhau i'w dal ers nifer o flynyddoedd, ac mae'r Cyngor yn parhau i gael ei wobrwyo gyda chost cyllid cyfalaf net is.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Cyfadran, o ran strategaeth fuddsoddi'r Cyngor, fod y Cyngor yn parhau i fenthyg arian i sefydliadau yn y sector cyhoeddus a sefydliadau a gefnogir gan y Llywodraeth gan gydnabod blaenoriaeth diogelwch a hylifedd yn hytrach nag elw.

Cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Cyfadran yr Aelodau at baragraff 16 ar gyfer dangosyddion a therfynau Rheoli Trysorlys y Cyngor a'r Polisi MRP a nodir yn adran 17 sy'n parhau i ddileu benthyca â chymorth y Cyngor ar sail llinell syth dros 40 o flynyddoedd.

Yn dilyn trafodaeth ar Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor, **PENDERFYNWYD:**

1. Cymeradwyo'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, Strategaeth Fuddsoddi, Dangosyddion y Trysorlys, a Datganiad Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw fel y nodir yn yr adroddiad;
2. Cymeradwyo'r Datganiad Polisi Rheoli'r Trysorlys wedi'i ddiweddarau (Atodiad 1) a'r Cymalau Rheoli'r Trysorlys (Atodiad 2).

(**Nodyn:** Datganodd y Cynghorydd K Johnson fuddiant (gweler Cofnod Rhif 97) – “Rwy'n un o gyflogeion Trafnidiaeth Cymru”)

104 ADRODDIAD STRATEGAETH GYFALAF 2023/24

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Cyfadran Cyllid, Gwasanaethau Digidol a Rheng Flaen yr Adroddiad Strategaeth Gyfalaf statudol blynyddol 2023/24 sy'n nodi trosolwg lefel uchel o sut mae gwariant cyfalaf, fel y cytunwyd yng nghyfarfod diwethaf y Cyngor, yn cael ei ariannu, fel y nodir yn yr adran 6 o'r adroddiad. Ychwanegodd y Cyfarwyddwr Cyfadran ei fod yn cynnwys gofynion cyllido cyfalaf y Cyngor (CFR) sef yr angen sylfaenol i fenthyca i ariannu cynlluniau gwariant hanesyddol a chyfredol y Cyngor. Fel y cyfeiriwyd yn flaenorol, dywedodd y Cyfarwyddwr Cyfadran fod hyn yn dangos sefyllfa o dan fenthyca sylweddol yn unol â chyngor ymgynghorwyr y Trysorlys.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Cyfadran y byddai'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r

datganiad Strategaeth Gyfalaf yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio at ddibenion adolygu a chraffu'n benodol yn unol â'r codau ymarfer perthnasol.

Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNWYD** cymeradwyo'r adroddiad Strategaeth Gyfalaf sy'n ymgorffori'r Dangosyddion Darbodus.

(**Nodyn:** Datganodd y Cynghorydd J Brencher fuddiant personol (gweler Cofnod Rhif 97) – “Mae fy mab yn gyfarwyddwr Trafnidiaeth Cymru”)

105 **DATGANIAD 2023/24 Y CYNGOR AR BOLISI CYFLOGAU**

Yn unol ag Adran 38(1) o Ddeddf Lleoliaeth 2011, rhoddodd y Cyfarwyddwr Materion Adnoddau Dynol wybodaeth i'r Aelodau am Ddatganiad Polisi Cyflogau 2023/24 y Cyngor. Cyfeiriodd y Cyfarwyddwr yr Aelodau at baragraffau 3.1 i 3.2 a oedd yn nodi'r cyd-destun cyfreithiol ar gyfer yr angen am y polisi tâl a pharagraffau 4.1-4.9 sy'n cyfeirio at y cefndir i'r polisi tâl, yr angen am gymeradwyaeth y Cyngor Llawn ac yn cyfeirio at y Datganiad Polisi Cyflogau yn Atodiad A i'r adroddiad.

Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNODD** yr Aelodau gymeradwyo'r Datganiad ar Bolisi Cyflogau, sef Atodiad A yr adroddiad.

106 **CYNLLUN LLESIANT CWM TAF 2023-2028**

Cyflwynodd y Prif Weithredwr ei adroddiad a oedd yn gofyn am gymeradwyaeth y Cyngor i Gynllun Llesiant drafft 2023-2028 ar gyfer rhanbarth Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf Morgannwg. Mae'n ofynnol i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus lunio a chyhoeddi cynllun llesiant lleol sy'n nodi'r amcanion llesiant ar gyfer y rhanbarth a'r camau y bydd yn eu cymryd i gyflawni'r amcanion hynny. Mae hyn yn ofynnol bob pum mlynedd ac mae'r cynllun yn seiliedig ar y dystiolaeth a gasglwyd drwy asesiad llesiant cynhwysfawr a ddisgrifir yn adran 6 o'r adroddiad.

Darparodd y Prif Weithredwr fanylion am ddatblygiad y cynllun a oedd yn cynnwys proses ymgynghori gynhwysfawr gyda rhanddeiliaid a chymunedau ac a oedd yn cynnwys ystyriaeth o'r cynllun drafft gan y Cydbwyllgor Trosolwg a Chraffu ar 20 Ionawr 2023, yn rhan o'r ymarfer ymgynghori, cafodd drafft terfynol ei ystyried gan y Cabinet ar 27 Mawrth 2023.

Dywedodd y Prif Weithredwr fod gan y cynllun ddau brif amcan, sy'n deillio o'r asesiad lles, mae'r cyntaf yn ymwneud â chymdogaethau lleol iach a'r ail amcan yw cymdogaethau lleol cynaliadwy a gwydn. Ychwanegodd fod y cynllun llawn, sydd ynghlwm yn Atodiad A, yn gynllun strategol lefel uchel gyda chynlluniau cyflawni manwl a fydd yn cael eu datblygu dros y misoedd nesaf wrth i ddau Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus y rhanbarth gael eu huno yn un Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf Morgannwg, gyda strwythur cyflawni diwygiedig.

Dywedodd y Prif Weithredwr y bydd y Cyngor yn myfyrio ar yr amcanion hyn wrth iddo ddatblygu ei Gynllun Corfforaethol newydd ar gyfer 2024 ymlaen a dywedodd, yn amodol ar y Cyngor yn cymeradwyo'r cynllun, y byddai'r camau nesaf yn cynnwys gweithredu'r trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer ardal ranbarthol newydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus CTM, buddsoddi yn

natblygiad y Bwrdd gyda'i aelodaeth newydd, datblygu cynllun cyflawni manylach, trefniadau ynghylch gwerthuso a mesurau canlyniadau a sicrhau bod ymgysylltu a chynnwys parhaus gyda rhanddeiliaid a chymunedau drwy gydol y broses.

Yn dilyn trafodaeth, roedd **PENDERFYNWYD** cymeradwyo Cynllun Llesiant Cwm Taf Morgannwg fel yr amlinellwyd yn Atodiad A yr adroddiad.

(**Nodyn:** Datganodd y Cyngorydd K Morgan fuddiant (gweler Cofnod Rhif 97) – “Rydw i'n gweithio i Fwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg”)

107

Rhybudd o Gynnig

11A Trafod Rhybudd o Gynnig sydd wedi'i gyflwyno yn enwau Cyngorwyr y Fwrdeistref Sirol D Grehan, A Rogers, K Morgan, S Evans, A Ellis, H Gronow, D Wood, P Evans:

Mae'r Cyngor yma'n gwerthfawrogi'r materion sy'n cael eu codi mewn Rhybuddion o Gynnig pan fo'r prif ddiben yn ymwneud â dylanwadu ar ganlyniadau cadarnhaol er budd cyhoeddus ehangach ein trigolion, ond sy'n gyfrifoldeb ar sefydliadau eraill.

Er bod gan y Cyngor fecanwaith ar gyfer adrodd ar ganlyniadau Rhybuddion o Gynnig sy'n cyfeirio'r mater at bwyllgor neu swyddogion eraill, does dim mecanwaith i roi gwybod i'r Aelodau am gynnydd unrhyw gynigion sy'n gofyn am gyfleu negeseuon ar ran y Cyngor ar hyn o bryd.

Mae llawer o enghreifftiau o'r Cyngor yma'n penderfynu, yn drawsbleidiol, bod Arweinydd y Cyngor yn ysgrifennu at Weinidogion ar lefel Cymru a'r DU i leisio ein pryderon ar faterion sy'n effeithio ar ein hetholwyr, ond does dim mecanwaith ffurfiol ar waith i adrodd ar gynnydd neu ganlyniadau camau gweithredu o'r fath ar gyfer y cofnod cyhoeddus.

Enghraifft arall yw ein cais y byddai rhagor o deuluoedd sy'n byw mewn tldi tanwydd ar eu hennill pe byddai'r Gweinidog perthnasol yng Nghymru yn ehangu meini prawf cymhwysedd rhaglen NYTH. Ym mis Mawrth 2022 penderfynwyd bod Arweinydd y Cyngor yn ysgrifennu at y Darparwyr Tai Cymdeithasol yn y sir i ofyn iddyn nhw roi o leiaf pythefnos o amser ychwanegol yn dilyn angladd anwyliad er mwyn galluogi perthnasau i symud eu heiddo o'u cartrefi. Mae llawer o enghreifftiau eraill, fel y bydd y cofnod yn ei ddangos. Dydyn ni yn Gyngor Llawn ddim wedi derbyn adborth ar unrhyw un o'r materion yma er mwyn asesu pa mor effeithiol oedden nhw o ran cyflawni'r canlyniadau dymunol.

Mae'r Cyngor yma, felly, yn penderfynu:

Gofyn i'r Swyddog Priodol gyflwyno adroddiad i'w drafod gan Bwyllgor Cyfansoddiad y Cyngor cyn Cyfarfod Cyffredinol Blyneddol y Cyngor, sy'n ystyried opsiynau a mecanwaith ar gyfer adrodd yn ffurfiol ar ganlyniad ac effaith negeseuon ar ran y Cyngor a wnaed gan Aelodau yn dilyn mabwysiadu Rhybuddion o Gynnig.

Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNWYD** mabwysiadu'r Rhybudd o Gynnig.

11B Trafod Rhybudd o Gynnig sydd wedi'i gyflwyno yn enwau Cyngorwyr y Fwrdeistref Sirol D Grehan, S Evans, K Morgan, A Rogers, A Ellis, H Gronow, D Wood, P Evans

Mae'r Cyngor yma'n cydnabod bod lefelau tlodi plant yn Rhondda Cynon Taf yn parhau i gynyddu, a'u bod nhw'n debygol o waethgu o ganlyniad i'r argyfwng costau byw.

Mae'r Cyngor hefyd yn cydnabod y cysylltiad rhwng tlodi plant a chyrhaeddiad addysgol.

Mae'r Cyngor yn credu bod setliadau cyllideb Llywodraeth Leol sydd o dan wasgfa yn bryder, a bod perygl y byddan nhw'n effeithio ar ymyraethau wedi'u targedu i fynd i'r afael â thlodi plant a chyrhaeddiad addysgol.

Er gwaethaf targedau blaenorol wedi'u gosod gan Lywodraeth Cymru i ddileu tlodi plant erbyn 2020, mae tlodi plant yn Rhondda Cynon Taf yn parhau i gynyddu, gyda rhai adrannau etholiadol yn parhau i fod ymhlith y gwaethaf yn y DU. Er gwaethaf ymdrechion gorau staff addysgu yn RhCT, mae cysylltiad amlwg rhwng y tlodi yma a chyrhaeddiad addysgol.

Rhaid i liniaru effaith yr argyfwng costau byw, a hynny'n syth ar ôl pandemig Covid a llifogydd dinistriol 2020 ledled y fwrdeistref sirol, fod yn flaenoriaeth i'r Cyngor. Dylid cymryd camau i fynd i'r afael â'r cysylltiad rhwng tlodi a chyrhaeddiad addysgol sy'n bwnc llawer o dystiolaeth. Rhaid i bob disgybl gael pob cyfle posibl i dderbyn yr addysg ardderchog y mae'r Cyngor yn awyddus i'w chyflawni wrth symud ymlaen.

Er mwyn gwneud cynnydd cynnar ac effeithiol mewn perthynas â'r cynnydd mewn tlodi plant, mae'r Cyngor yn penderfynu:

- Parhau i amddiffyn cyllidebau ysgolion a sicrhau eu bod nhw wedi'u hariannu'n llawn ar gyfer y pwysau ariannol maen nhw'n eu hwynebu, a sicrhau bod modd i blant ddal i fyny yn dilyn effaith y pandemig.
- Parhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru i ddarparu ymyraethau tlodi allweddol, fel sydd wedi'i nodi yn y Cytundeb Cydweithio rhwng Plaid Cymru a Llafur Cymru, sy'n cynnwys prydau ysgol am ddim i holl ddisgyblion ysgolion cynradd.

Mae'r Cyngor yn gofyn bod adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu priodol:

- Sy'n cynnig opsiynau i ddatblygu Strategaeth Tlodi Plant, sydd i'w rhoi ar waith ar draws pob gwasanaeth perthnasol, gan gynnwys addysg
- Sy'n sicrhau bod plant, disgyblion, rhieni, staff addysgu, undebau addysgu a phobl berthnasol eraill, yn ogystal â Phwyllgorau Craffu priodol, yn cael cyfle i gymryd rhan yng ngwaith datblygu a chraffu ar y Strategaeth Tlodi Plant cyn ei mabwysiadu.

Cyhoeddodd y Cadeirydd, yn unol a Rheol 10.4.1 o Reol Gweithdrefnu'r Cyngor, fod diwygiad i'r rhybudd o Gynnig sydd wedi'i gyflwyno yn enwau Cyngorwyr y Fwrdeistref Sirol R Lewis, A Morgan OBE, L. Addiscott, M. D. Ashford, J. Barton, D. R. Bevan, J. Bonetto, S. Bradwick, J. Brencher, G. Caple, J. Cook, A. Crimmings, S. J. Davies, R. Davis, A. J. Dennis, V. Dunn, E. L.

Dunning, J. Edwards, J. A. Elliott, L. Ellis, S. Emanuel, R. Evans, A. S. Fox, B. Harris, S. Hickman, G. Holmes, G. Hopkins, W. Hughes, G. Jones, G. O. Jones, W. Lewis, C. Leyshon, M. Maohoub, C. Middle, N. H. Morgan, S. Morgans, M. A. Norris, D. Owen-Jones, D. Parkin, S. Powderhill, C. Preedy, S. Rees, A. Roberts MBE, J. Smith, G. Stacey, L. A. Tomkinson, W. Treeby, J. Turner, G. L. Warren, K. Webb, M. Webber, D. Williams, G. E. Williams, R. Williams, T. Williams, R. Yeo.

Roedd y Cynnig Diwygiedig yn nodi:

Mae'r Cyngor yma'n cydnabod bod lefelau tlodi plant yn Rhondda Cynon Taf yn parhau i gynyddu, a'u bod nhw'n debygol o waethgu o ganlyniad i'r argyfwng costau byw.

Mae'r Cyngor hefyd yn cydnabod y cysylltiad rhwng tlodi plant a chyrhaeddiad addysgol.

Mae'r Cyngor yn credu bod setliadau cyllideb Llywodraeth Leol sydd o dan wasgfa yn bryder, a bod perygl y byddan nhw'n effeithio ar ymyraethau wedi'u targedu i fynd i'r afael â thlodi plant a chyrhaeddiad addysgol.

Er gwaethaf targedau blaenorol wedi'u gosod gan Lywodraeth Cymru i ddileu tlodi plant erbyn 2020, mae tlodi plant yn Rhondda Cynon Taf yn parhau i gynyddu, gyda rhai adrannau etholiadol yn parhau i fod ymhlith y gwaethaf yn y DU. Er gwaethaf ymdrechion gorau staff addysgu yn RhCT, mae cysylltiad amlwg rhwng y tlodi yma a chyrhaeddiad addysgol.

Rhaid i liniaru effaith yr argyfwng costau byw, a hynny'n syth ar ôl pandemig Covid a llifogydd dinistriol 2020 ledled y fwrdeistref sirol, fod yn flaenoriaeth i'r Cyngor. Dylid cymryd camau i fynd i'r afael â'r cysylltiad rhwng tlodi a chyrhaeddiad addysgol sy'n bwnc llawer o dystiolaeth. Rhaid i bob disgybl gael pob cyfle posibl i dderbyn yr addysg ardderchog y mae'r Cyngor yn awyddus i'w chyflawni wrth symud ymlaen.

Er mwyn gwneud cynnydd cynnar ac effeithiol mewn perthynas â'r cynnydd mewn tlodi plant, mae'r Cyngor yn penderfynu:

Nodi bod cyfanswm cyllideb ysgolion wedi cynyddu 28% yn ystod y 10 mlynedd diwethaf o gymharu â chynnydd o 11% yn y gyllideb gyffredinol. Mae hyn yn cyfateb i £25 miliwn ychwanegol a ddarparwyd i ysgolion o gymharu â gwasanaethau eraill y Cyngor

- Nodi bod cyllideb Ysgol ar gyfer 23/24 yn £187 miliwn (cynnydd o 7.9%) o 22/23 o gymharu â chynnydd o 6.6% yn setliadau Llywodraeth Cymru ar gyfer RhCT.

- Nodi bod data cymharol cyhoeddedig yn dangos bod gwariant cyllidebol RhCT fesul disgybl ar gyfer 2022/23, sef £6,867, yn uwch na chyfartaledd Cymru, sef £6,773.

- Parhau i flaenoriaethu cyllidebau ysgolion a sicrhau bod plant yn gallu dal i fyny yn dilyn effaith y pandemig.

- Parhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru i ddarparu ymyraethau tlodi allweddol, fel sydd wedi'i nodi yn y Cytundeb Cydweithio rhwng Plaid Cymru a Llafur Cymru, sy'n cynnwys prydau ysgol am ddim i holl

ddisgyblion ysgolion cynradd.

Mae'r Cyngor yn gofyn bod adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu priodol:

- Sy'n cynnig opsiynau i ddatblygu Strategaeth Tlodi Plant, sydd i'w rhoi ar waith ar draws pob gwasanaeth perthnasol, gan gynnwys addysg
- Sy'n sicrhau bod plant, disgyblion, rhieni, staff addysgu, undebau addysgu a phobl berthnasol eraill, yn ogystal â Phwyllgorau Craffu priodol, yn cael cyfle i gymryd rhan yng ngwaith datblygu a chraffu ar y Strategaeth Tlodi Plant cyn ei mabwysiadu.

Yn unol â Rheolau Gweithdrefn 12.6 y Cyngor, cynhaliwyd pleidlais mewn perthynas â'r diwygiad i'r Rhybudd o Gynnig a **PHENDERFYNWYD** mabwysiadu'r diwygiad. Yn dilyn trafodaeth bellach mewn perthynas â'r cynnig gwreiddiol **PENDERFYNWYD** mabwysiadu'r cynnig.

(Nodwch: Roedd Y Cynghorydd K Morgan yn dymuno cofnodi ei fod wedi pleidleisio yn erbyn y Rhybudd o Gynnig diwygiedig a'r Rhybudd o Gynnig gwreiddiol)

Daeth y cyfarfod i ben am 8.00 pm

**Y Cynghorydd G Hughes
Cadeirydd.**

